

Co dalej z tzw. podwójnymi normami jakości produktów?

Problem tzw. podwójnych norm jakości produktów nie jest nowy. W uproszczeniu mamy z nim do czynienia, gdy produkt jest wprowadzany do obrotu w różnych krajach UE pod tą samą marką i w takim samym (lub wyglądającym niemal identycznie opakowaniu), jednak skład produktów oferowanych w różnych krajach UE jest inny, co wpływa na jakość tych produktów.

Z jednej strony różnice w składzie produktów mogą wynikać z preferencji smakowych w różnych krajach, dostępności składników w danej strefie geograficznej, sezonowości produktów. Z drugiej strony kraje Europy Środkowo-Wschodniej argumentują, że taka praktyka często oznacza, że na rynki tych krajów trafiają również produkty o gorszej jakości w porównaniu do produktów oferowanych w krajach Europy Zachodniej oraz że taka praktyka w ramach jednolitego rynku może wprowadzać konsumentów w błąd.

O tym, że problem jest realny świadczą choćby raporty Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów opublikowane w październiku 2018 roku (dostępne na stronie internetowej Urzędu). Jako przykłady takich różnic w składzie produktów Prezes UOKiK wskazał m.in.:

- czekoladę Milkę: czekolada w polskich sklepach miała mniej orzechów niż ta dostępna na rynku niemieckim;
- Lipton Ice Tea Peach: w produkowanej na rynek polski było mniej ekstraktu z herbaty oraz zawierała cukier, fruktozę i słodzik. Z kolei do tej produkowanej na rynku niemieckim dodano tylko cukier.

Coraz liczniejsze głosy protestu spowodowały, że problemem zainteresowały się instytucje unijne. Co istotne, Komisja Europejska w Zawiadomieniu z 26.09.2017r. w sprawie stosowania prawa UE w zakresie żywności i ochrony konsumenta w odniesieniu do kwestii

związanych z podwójną jakością produktów – Szczególny przypadek żywności („Zawiadomienie”) nie uznała stosowania podwójnych norm jakości produktów *per se* za bezprawne. Wskazała, że „swobodny przepływ towarów nie oznacza koniecznie, że wszystkie produkty w każdej części jednolitego rynku muszą być identyczne. (...) podmioty prowadzące przedsiębiorstwa mają także prawo wprowadzać do obrotu i sprzedawać towary o różnym składzie lub o różnych właściwościach, pod warunkiem że w pełni przestrzegają ustawodawstwa UE” oraz że „Nawet produkty sprzedawane pod tą samą marką mogą mieć różne cechy z uwagi na uzasadnione czynniki, takie jak miejsce wytworzenia lub preferencje klientów w danych regionach docelowych”. Zaznaczyła jednak, że dla oceny legalności istotne jest, czy towar wprowadzany jest do obrotu pod tą samą marką, ale z różnym składem w sposób, który może wprowadzać w błąd konsumentów.

Część dokumentu zatytułowanego „Nowy Ład dla Konsumentów” z 11.04.2018r. („Nowy Ład dla Konsumentów”) stanowi wniosek o zmianę Dyrektywy 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.05.2005r. dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych („Dyrektywa”). Projektowany art. 6 ust. 2 lit. c) Dyrektywy stanowi, że „praktykę handlową uznaje się również za wprowadzającą w błąd, jeżeli w konkretnym przypadku, biorąc pod uwagę wszystkie jej cechy i okoliczności, powoduje ona lub może spowodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej transakcji, której inaczej by nie podjął, i obejmuje każdy rodzaj wprowadzenia produktu na rynek jako identycznego z takim samym produktem wprowadzonym na rynki w kilku innych państwach członkowskich, w sytuacji gdy produkty te w sposób istotny różnią się składem lub właściwościami”.

Parlament Europejski podjął 13.09.2018r. rezolucję w sprawie podwójnych norm jakości produktów na jednolitym rynku, w której odniósł się m.in. do Zawiadomienia i Nowego Ładu dla Konsumentów. Zwrócił uwagę, że choć Zawiadomienie dotyczy produktów żywnościowych, to przepisy dotyczące ochrony konsumenta powinny być stosowane również do

produktów nieżywnościowych. Parlament Europejski zaznaczył, że choć mogą występować różnice w składzie produktów, biorąc pod uwagę np. preferencje smakowe, to istnieją szczególne kategorie produktów, takie jak żywność dla noworodków i małych dzieci, w przypadku których uzasadnianie znaczących różnic wyłącznie regionalnymi preferencjami smakowymi nie powinno być dopuszczalne. Tak samo preferencje smakowe konsumentów nie powinny uzasadniać obniżenia jakości produktów.

W dniu 22.01.2019r. Komisja Rynku Wewnętrznego i Ochrony Konsumentów Parlamentu Europejskiego głosowała nad projektem rezolucji ustawodawczej dotyczącej podwójnych norm jakości produktów. Co istotne, uznano, że najważniejszym rozwiązaniem jest ujęcie stosowania podwójnych norm produktów na tzw. „czarnej liście” nieuczciwych praktyk handlowych w Załączniku I Dyrektywy. Jak widać, ta propozycja – w odróżnieniu do propozycji Komisji Europejskiej – jest dalej idąca. O ile bowiem projektowany art. 6 ust. 2 lit. c) Dyrektywy wymagałby zbadania każdorazowo, czy mamy do czynienia z nieuczciwą praktyką handlową (przy uwzględnieniu przesłanek z art. 6 ust. 2 lit. c) Dyrektywy), to Załącznik I do Dyrektywy zawiera tzw. „czarną listę” praktyk. Ujęcie jakiegokolwiek praktyki w Załączniku I Dyrektywy oznacza, że jest ona nieuczciwa w każdych okolicznościach, bez potrzeby oceny danego przypadku w świetle art. 5-9 Dyrektywy.

Komisja Rynku Wewnętrznego i Ochrony Konsumentów Parlamentu Europejskiego uznała, że nieuczciwą praktykę handlową stanowiłoby „*stwierdzenie lub stwarzanie w inny sposób wrażenia z uwagi na wygląd, opis lub graficzne przedstawienie towaru, że jest on identyczny lub pozornie identyczny z innym towarem wprowadzonym na rynek w innym państwie członkowskim, gdy jest to niezgodne z rzeczywistością, o ile towary te nie różnią się od siebie ze względu na wyraźne i możliwe do udowodnienia regionalne preferencje konsumentów, pozyskiwanie składników lokalnych lub wymogi prawa krajowego, przy czym taka różnica jest oznaczona w jasny,*

rozumiały i łatwo dostrzegalny dla konsumenta sposób”.

Zgodnie z tą rezolucją państwa członkowskie zobowiązane byłyby do zapewnienia, aby sankcje za powszechne naruszenia i powszechne naruszenia o wymiarze unijnym nakładane po zakończeniu skoordynowanego działania zgodnie z Rozdziałem IV Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2394 z 12.12.2017r. w sprawie współpracy między organami krajowymi odpowiedzialnymi za egzekwowanie przepisów prawa w zakresie ochrony konsumentów i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 przewidywały możliwość nałożenia grzywnien, przy czym ich maksymalna wysokość wynosiłaby 10 mln EUR lub przynajmniej 4% rocznego obrotu przedsiębiorcy osiągniętego w poprzednim roku obrotowym w państwie członkowskim lub w danych państwach członkowskich objętych naruszeniem, w zależności od tego, która wartość jest wyższa.

Prace legislacyjne będą kontynuowane. Obecnie trudno przewidzieć ostateczny kształt regulacji podwójnych norm jakości produktów. Zmiana Dyrektywy w tym zakresie pociągać będzie konieczność odpowiedniej zmiany ustawy z 23.08.2007r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. W przyszłości przedsiębiorcy z pewnością będą musieli przykładać większą wagę do sposobu oferowania produktów, biorąc pod uwagę ewentualne dotkliwe sankcje za naruszenia (m.in. w postaci wysokiej grzywny).

Agnieszka Skrok – counsel, adwokat w FKA Furtek Komosa Aleksandrowicz Sp.k.

Tel. 22 581 44 00, e-mail: kontakt@fka.pl

Zapraszamy do subskrypcji naszego newslettera prawnego: <http://fka.pl/pl/newsletters>